Waarheen?

door

J. Kruisheer

Uitgeverij Theosofische Vereniging,

Amsterdam

Secretariaat:

Tolstraat 156, Amsterdam-Z.

WAARHEEN?

„Waar moet dat heen"? vraagt vol bezorgdheid de denkende mens van onze dagen zich af, wanneer hij overal rondom de vreselijke verwording en morele degeneratie aanschouwt, waartoe de catastrophe der laatste jaren heeft geleid. Het is nuttig en zelfs noodzakelijk zich te bezinnen op eventuele mogelijkheden in het verschiet, zowel als op de oorzaken, in het verleden in 't werk gesteld, die tot de huidige crisis-toestand geleid hebben. Is zulk een beredeneerd onderzoek mogelijk? Heeft dit alles, deze schijnbaar zinloze doch fatale morele teruggang, een bedoeling, is er werkelijk mogelijkheid een doel in het leven te onderkennen? Zo ja, waar voert het leven ons dan heen?

Het einddoel.

Laat ons eerst, alvorens de nabije en naaste toekomst in studie te nemen, onze aandacht wijden aan de vraag of er inderdaad een uiteindelijk doel voor menselijke evolutie valt te onderkennen en of wij er iets van kunnen weten en begrijpen, om dan daarna te onderzoeken het dichterbij gelegen gebeuren van de huidige tijds-periode.

Religie zowel als philosofie zeggen ons dat er, hoe moeilijk dit wellicht bij oppervlakkige beschouwing te aanvaarden is, zulk een doel moet zijn en dat het voor elk individu niet anders dan Volmaking kan zijn. „Wordt gijlieden volmaakt, gelijk de Vader, Die in de hemelen is, volmaakt is". En langs geheel andere lijnen van denken komen ook thans vele wetenschappelijke denkers tot de conclusie, dat evolutie — nu een vrijwel algemeen erkend axioma in de wetenschap — niet anders kan zijn dan een geleidelijke vooruitgang, een voortdurend verbeteren, hetwelk ten slotte tot Volmaking moet leiden. Wetenschap tracht door middel van intellectuele studie en kennis dit einddoel, de uiteindelijke Waarheid, te leren kennen en bereiken. Wijsbegeerte tracht door middel van redenering en intuitie hetzelfde einddoel te benaderen. Religie tracht door inspiratie en revelatie een visie van het doel te verkrijgen en alle drie — elk op eigen wijs — trachten dan het gevondene aan de mensheid kenbaar te maken, ten einde dit tot haar onderricht en lering te doen strekken.

Vergelijkende studie van Godsdienst, Wijsbegeerte en Wetenschap.

Er kan slechts één werkelijk volkomen volmaakte Waarheid zijn en dus kan het niet anders of de drie methoden — Wetenschap, Wijsbegeerte en Religie — moeten alle drie en elk voor zich een weg zijn, die tot het zelfde einddoel, d.i. tot visie der Waarheid, voert. Hiermede wordt echter niet de een of andere speciale wetenschap, geen speciale wijsbegeerte of religie bedoeld, doch Wetenschap, Wijsbegeerte en Religie op zichzelf, als zodanig. Alleen door uit de diverse wetenschappen tezamen de Wijsheids-Waarheid te putten, wat alleen kan geschieden door ze met elkander te vergelijken, zal men in staat zijn daarmee en daardoor het doel te benaderen. Alleen door alle bijzondere wijsbegeerten of wijsgerige stelsels met elkander in verband te zien, zal het mogelijk zijn tot een werkelijk wijsgerige beredenering dier Ene Wijsheid te komen. Alleen door alle bijzondere gespecialiseerde godsdiensten en godsdienstige sekten tezamen te brengen, zal het in de totaliteit dier verscheidenheid gelukken om inderdaad de Ene Ware Godheid, in en achter alle aanwezig, te ontdekken.

Specialisatie is zeer nuttig om bijzonderheden en details te leren kennen, maar om het Ene Universele Einddoel van alle evolutie te leren kennen is Universaliteit onmisbaar. In de oneindige veelheid van specialisatie, waarin de Ene Oneindigheid zich uitdrukt, wanneer in manifestatie, verliest de zoeker de weg die tot het Ene Doel zal kunnen voeren.

Het Concrete Denken.

In de laatste eeuwen heeft ons tegenwoordig ras zich zo zeer op specialisatie en details toegelegd, dat de Eenheid van alle leven uit het oog verloren is. De ontwikkeling van het concrete denken heeft ons door de scheidend onderscheidende methode, welke het bezigt, gevoerd tot een materialistische, gemechaniseerde levensbeschouwing, welke fataal gebleken is voor elk streven naar die Eenheid, welke de werkelijk geestelijke waarden vertegenwoordigt van het Ene Doel, waarheen de mens op weg is en dat hij — zij het ook in een alsnog verafgelegen verschiet — zeker eens zal moeten bereiken: Volmaaktheid.

Het is hierdoor, dat alle geestelijke vooruitgang onafscheidelijk blijkt te zijn van een streven naar samengaan, co-operatie, verenigen, saamhorigheid, eenheid. Universele Broederschap, een streven om elke neiging tot versterken en handhaven van het gevoel van afgescheidenheid en antagonisme te verminderen en te overwinnen. In den Ene zijn allen Eén. Zelfzucht is onverenigbaar met evolutie tot volmaking, welk doel alleen door sympathie, mededogen, liefdadigheid, hulpvaardigheid kan worden bereikt.

Evolutie.

Na aldus het uiteindelijk doel van het Leven gesteld te hebben, bevinden wij, dat de weg daarheen er een is van geleidelijke evolutie. Door het voortdurend beoefenen van en streven naar betrekkelijke schoonheidsvormen, kan geleidelijk meer en meer schoonheid in onze wezensaard worden verwekt. Door voortdurend beoefenen van en streven naar relatieve waarheden, kan geleidelijk het vermogen om de Waarheid te benaderen meer en meer in ons ontplooien. Door het voortdurend beoefenen van en streven naar altruisme, kan geleidelijk meer en meer zelfzucht worden overwonnen en de Universaliteit van de Broederschap aller mensen worden gerealiseerd.

Van waar komen wij?

De vraag: „waarheen gaan wij"? is onafscheidelijk verbonden aan die andere vraag: „van waar komen wij"? En het antwoord daarop (heel in 't kort) is: „wij zijn allen uit Eén zelfde Bron ontsproten, kinderen van Eén Vader-Geest". En als Zijn kinderen, Zijn nakomelingschap, bezitten wij, bezit elk individueel leven in potentialiteit, in sluimerend vermogen, alle eigenschappen van goddelijke Volmaking, die dus langzaam-aan in evolutie tot ontwaking worden gebracht. Alleen wat reeds in kiem aanwezig is, kan worden opgewekt. De menselijke geest is een deelgenoot in en manifestatie van het Universele Goddelijk Leven.

Leven is alomtegenwoordig en menig wetenschappelijk onderzoeker kwam tot de conclusie, dat zelfs het atoom een miniatuur levend individu moet zijn. Indien dat zo is, dan vinden wij daar — in het atoom — de kleinste

individuele eenheid van leven, het voor ons kenbare begin van de ladder van evolutie, welke door aeonen en aeonen van tijd heen tot die uiteindelijke volmaking zal opgroeien. Deze visie deed Prof. Bernhard Bavinck (Naturwissenschaften) zeggen: „Van het atoom tot de wereld van de vaste sterren en van de amoebe tot den mens, is er een ononderbroken hierarchische ladder van immer evoluerende vormen". En — zegt de Theosoof — elke hoger geëvolueerde lichaams-vorm is het voertuig of omhulsel van een steeds hoger geëvolueerd, meer bewust geworden individu. De ladder van steeds hoger geëvolueerde vormen sluit in een dito ladder van steeds hoger geëvolueerde entiteiten om zich in die vormen uit te drukken. De evolutie van de levende geest van het individu is primair en wordt gevolgd door een parallel ermee lopende evolutie der lichaams-vormen.

Wedergeboorte.

Dit alles wijst duidelijk erop, dat die ladder van evolutie van immer verbeterende bewustzijns-vermogens en door deze gecreëerde steeds verbeterende lichaams-vormen, door alle individuen wordt beklommen, dat elk op één der sporten van deze ladder zich bevindt en klimmende is naar de naast volgende sport. Als een geestelijk wezen — om ons nu tot de mensheid te beperken — wordt de mens nu keer op keer op aarde geboren, na tevoren door al de lagere stadia van evolutie te zijn opgeklommen. Door een lang proces van evolutie is het lichaam geleidelijk-aan opgekweekt ten behoeve van deze evoluerende geest en dóór het gebruik dat die innerlijke mens van binnen-uit ervan maakt.

Het doel van deze herhaalde wedergeboorte op aarde is dus, dat hij daardoor alle menselijke vermogens geleidelijk, de een na den ander, zou ontplooien om daarmee tot volmaking te geraken. Deze lering is niet slechts theorie, onderricht in menige godsdienst, (Boeddhisme, Hindoeisme) doch wordt ook door menig wijsgeer (Oosters en Westers) als de enige mogelijkheid beredeneerd, terwijl — als reeds opgemerkt — ook het moderne wetenschappelijk denken zich in menig geval in die richting beweegt. Biologen en bestudeerders van het evolutie-proces worden meer en meer gedreven tot dit begrip, dat het einddoel alleen door herhaalde wedergeboorten kan worden bereikt.

Leven is onvernietigbaar.

Dit brengt ons tot de opmerking, dat Leven inderdaad onsterfelijk blijkt te zijn, ook wanneer de vorm-lichamen worden losgelaten en ontbinden. Het levend individu, de innerlijke mens, gaat bij elke „dood" van het lichaam t.z.t. over in een nieuwe vorm om weer nieuwe ondervindingen en lessen te kunnen assimileren. De geest blijft de zelfde innerlijke mens die hij was op het moment van het afleggen van het oude lichaam en neemt dan een nieuw lichaam aan, schept zichzelf een nieuwe vorm, die een volkomen uitdrukking is van het evolutie-stadium dat hij op dat moment van „dood" had verworven. Er kan dus geen sprake zijn van achteruitgang. Maar wanneer het laatste leven grof en zelfzuchtig is geweest, wordt hij vanzelf als een grof en zelfzuchtig persoon herboren; heeft hij een nobel en verfijnd leven geleid, dan zal hij natuurlijk met zulk een karakter ter wereld komen.

Er is een uitgebreide literatuur over dit zo interessante onderwerp beschikbaar.

Wat is karakter?

Zo juist hebben wij een uiterst belangrijk onderwerp aangeraakt: „Karakter is zelf-gemaakt". Wij hebben er reeds op gewezen, dat „streven" de daadwerkelijke kracht is waardoor een wezen groeit. Alleen inspanning om iets te leren of aan te leren kan ons dat gewenste resultaat opleveren. Niets wordt zonder inspanning verworven, ook zeker niet ons karakter, maar anderzijds werkt ook hier „de wet van behoud van arbeids-vermogen", die zegt dat geen poging in 't gehele heelal ooit verloren kan gaan. Geen daad kan ongedaan gemaakt worden, al is het natuurlijk altijd mogelijk de gevolgen ervan door een nieuwe daad te wijzigen.

Ons denken.

Maar in dit verband gezien zijn de gedachten en gevoelens evenzeer „daden", en wel daden welke van zeer groot belang zijn voor ons evolutie-proces en het opbouwen van karakter. Want bij nader inzien zal blijken, dat ons karakter altijd dat is wat wij denken en gevoelen. „Zo als de mens denkt, zo is hij; zoals hij in zijn hart denkt, zo wordt hij". Het blijkt aldus van het allerhoogste belang te zijn, wat wij onszelf

toestaan te denken, te gevoelen, en het is geenszins onverschillig of wij „goed" of „slecht" denken. Gedachte is scheppend; de mens is daarmee zelf-scheppend. En de voornaamste invloed daarbij is zijn eigen wereld van denken en gevoelen.

De Wet der werkingen. (Karma).

Elke daad heeft zijn bijbehorend onvermijdelijk gevolg en deze grondwet der natuur is de basis van alle andere wetten. En daar oorzaak en gevolg onafscheidelijk zijn van de bron en oorsprong die hen in beweging bracht — het individu, de mens — keert elk gevolg ten slotte terug tot zijn scheppermens. Bovendien zal een elk zijn omgeving kiezen overeenkomstig zijn in evolutie zelf-geschapen karakter, en daarmee is een volkomen rechtvaardigheid van alle gebeuren in het leven het vaste en zekere gevolg van die Wet. Niets overkomt iemand dat buiten de wet van „werkingen" zou vallen, dat ten slotte niet terug te brengen zou zijn op eigen karakter-karma. Want dit is de naam, die Theosofen (in navolging van Boeddhistisch en Hindoesch gebruik) er aan plegen te geven. Het Sanskrit woord Karma betekent: „werk", „werking".

Vrijheid.

De natuur laat ons vrij te handelen zoals wij willen, maar wanneer de handeling plaats grijpt, is haar gevolg onvermijdelijk en volkomen in overeenstemming met de daad. De oogst is altijd bepaald door de aard van het gezaaide. „Bedrieg uzelf niet. God laat zich niet bespotten; wat een mens zaait, dat zal hij ook maaien". Als men graan wenst, is het van weinig nut onkruid te zaaien. Dit betekent verder echter dat men, door gebruik te maken van de Wet der werkingen, niet volkomen afhankelijk is en onderworpen aan gevolgen. Door het zaaien van nieuwe en betere zaadsoorten, kan geleidelijk aan de eigen karma-karakteraard weer worden gewijzigd.

Gewoonte, volharding.

Nu zal het niet gemakkelijk blijken om eenmaal door vroegere handelingen in denken, gevoelen en daden geschapen karma-karakter te wijzigen, maar toch kan iets dat zelfgemaakt is, ook door onszelf ongedaan gemaakt worden — ook weer door inspanning. Herhaling van pogen is hier

de oplossing. Niets wordt door ons geleerd dan door volhardend herhaalde oefening. De leerling op school, de athleet bij zijn oefening, kan alleen door volhardend herhalen een gewoonte doen toe- of afnemen. „Oefening baart kunst". Herhaalde oefening, ja, voortdurend herhaalde oefening. Maar dan ook is de enig mogelijke kans tot falen gelegen in het ophouden met pogen. „Inspanning is sterker dan lot."

De wereld van thans.

Na dan nu de plaats van den individuelen mens in de wereld te hebben vastgesteld, hoe hij zijn tegenwoordige plaats en geaardheid zelf geschapen heeft in het verleden en toch ook hoe hij in het heden in staat is voor zichzelf een betere toekomst te creëeren, kunnen wij van het individu overgaan tot groter groeperingen. De maatschappij, een ras, een volk bestaat uit een aggregatie van zulke zelf-verantwoordelijke individuen en het totaal van het gebeuren is niet anders dan de resultante van het totaal van hun gezamenlijk „werk" of karma, van al de successen en ook al het falen van allen tezamen.

De oorzaak van oorlogen.

Het tegenwoordige is gevolg van, is veroorzaakt door het verleden. Hoe was dat nabije verleden? Wat waren de voornaamste faktoren die onze maatschappij beheersten (en nog beheersen)? Ongetwijfeld is een der allervoornaamste daarvan, dat de grootste drijfveer van menschelijke activiteit nog altijd individuele zelfzucht is. De stuwkracht achter onze z.g. vooruitgang in beschaving is eigenbaat, niettegenstaande toch alle werkelijk grote Voorgangers en Leraren, welke de mensheid ooit hebben geleid, ons unaniem verzekeren dat altruisme en bestrijding van egoisme van den mens worden verwacht. Zoals Huxley het uitdrukte: „De weg van evolutie voor het dier is nemen, de weg van evolutie voor den mens is geven". Maar kan een wereld, waarin een elk zichzelf ziet in strijd met zijn omgeving, iets anders dan oorlog opleveren? Oorlog is niet anders dan de acute uitwerking van de opgehoopte gedachten van afgunst, haat, antagonisme, gekoesterd door de overgrote meerderheid der individuen.

Verdere vervolmaking der menselijke samenleving kan alleen door samenwerking en niet door competitie geschieden.

Universele Broederschap.

Ten einde verdere catastrophale oorlogen te voorkomen zal het dus onvermijdelijk zijn dat de ganse structuur van onze maatschappelijke organisatie wordt omgezet, de klemtoon ervan veranderd van egoisme tot altruisme. In alle branches van het maatschappelijk leven hoort men dan ook stemmen opgaan, verklarend dat alleen een nieuwe ideaal-stelling met als hoofdprincipe de Universele Broederschap, een overgang van eigenbaat naar onderlinge saamhorigheid, de wereld zal kunnen redden van de dreigende ondergang.

De morele les, die alle godsdiensten en hun Leraren ons steeds hebben voorgehouden, moet nu worden geleerd en worden toegepast, kan het niet door prediking, dan zal aan den lijve moeten worden ondervonden hoe waar die prediking is.

De Theosofische Vereniging.

Meer broederlijkheid is het redmiddel. Wij zijn met onverbreekbare geestelijke banden aan elkaar verbonden en als de een lijdt, dan zal het geheel der menselijke samenheid de terugslag daarvan ondervinden. Wij zijn ons broeders' hoeders. De Theosofische Vereniging heeft sinds haar stichting het steeds als haar allereerste plicht en voornaamste doel geacht „een kern te vormen van de Universele Broederschap der mensheid, zonder onderscheid van geslacht, ras, geloof of kleur" en Theosofie verschaft de Wijsheids-kennis en tevens de aanwijzingen hoe het leven te regelen en te benutten om deze allerbelangrijkste Waarheid toe te passen ter voorbereiding van een betere, nobeler levenshouding, waardoor veel leed zal kunnen worden voorkomen.

Alleen de erkenning van de Universele Broederschap van alle mensen, een feit gelegen in het Universele Vaderschap Gods, zal die geestelijke steun en inspiratie geven, waarop een nieuwe maatschappij en een nieuwe wereld, een nieuwe mensheid zullen kunnen verrijzen. Met dit doel werd de Theosofische Vereniging in 1875 gesticht en voor dat doel is zij onafgebroken werkzaam.

J. KRUISHEER.

ADRESSEN der secretariaten der Loges van de Theosofische Vereeniging, Ned. Afd.

Loge Alkmaar:	van Catsstraat 223, Heilo
„ Amersfoort:	Steven v/d Hagenl. 3, Amersfoort
Amsterdamsche Loge:	Churchill laan 191 III, A'dam
Loge Broederschap, Amsterdam:	Kwakersplein 10, Amsterdam
„ Dienst, Amsterdam:	Prinsengracht 1117 II, A'dam
„ Apeldoorn:	Billitonlaan 40, Apeldoorn
„ Arnhem:	Beukenweg 9, Velp
„ Kennemerland, Beverwijk:	Bankenlaan 32, Beverwijk
„ Arundale, Breda:	Zandberglaan 28, Breda
„ Olcott, Breda:	Baronielaan 321, Breda
„ Bussum:	Nw. Hilversumschew. 7a, Bussum
„ Delfzijl:	Oude Schans 31, Delfzijl
„ Deventer:	Graaf v. Burenstr. 8, Deventer
„ Dordrecht:	v. Slingelandtlaan 36, Dordrecht
„ Ede/Wageningen:	Op den Berg 66, Ede
„ Eindhoven:	Frederiklaan 171, Eindhoven
„ Groningen:	Prinsesseweg 18, Groningen
„ Den Haag:	v. d. Wateringelaan 237, Voorburg
„ Christian Rosenkreuz, den Haag:	Rietzangerlaan 2, den Haag
„ Lotus, den Haag:	van Speijckstraat 2, den Haag
„ Haarlem:	Mauricialaan 2, Overveen
„ den Helder:	Javastr. 136, d. Helder (pres.-secr.)
„ Hilversum:	Steynlaan 26, Hilversum
„ Hoorn:	Tweeboomlaan 79, Hoorn
„ Annie Besant, Huizen:	Valkeveenschelaan 15, Huizen
„ Leeuwarden:	Westersingel 26, Leeuwarden
„ Nijmegen:	Groenewoudschew. 103, Nijmegen
„ Rotterdam:	Beukelsdijk 19c, Rotterdam
„ Utrecht:	Tjepma, de Meern (Utr.)
„ Wassenaar:	Beukenhorstlaan 8, Wassenaar
„ Zaandam:	Hoogendijk 116, Zaandam
„ Esther Windust, Zeist:	Kersbergenplein 4, Zeist
„ Twente:	Wierdenschestraat 63, Almelo
„ Vlissingen:	Boulevard Bankert 50

CENTRA:

Assen:	Kerkstraat 26, Assen
Nieuwer-Amstel:	Amstelveenschew. 342 III, A'dam
Bilthoven:	Wagnerlaan 27, Bilthoven
Leiden:	Vreewijkstraat 18, Leiden
Soest:	Kolonieweg 2f, Soest

THEOSOFISCHE
BIBLIOTHEEK
Tolstraat 154 Amsterdam

- 2 MAART 2013